

Viðhorf til tíðablæðinga og hlutgerð líkamsvitund

Þýðing og forprófun tveggja mælitækja

Herdís Sveinsdóttir,
hjúkrunarfræðingur PhD,
Háskóla Íslands og Landspítala

Ragna Áspórsdóttir,
hjúkrunarfræðingur BS, Landspítala

Ragnheiður Halldórsdóttir,
hjúkrunarfræðingur BS, Höglanssjúkrahús
í Svíþjóð

ÚTDRÁTTUR

Mikilvægt er að íslenskar ljósmæður taki þátt í alþjóðlegum og þvermenningarlegum samræðum um viðfangsefni sín og grundvallar þær á íslenskum rannsóknum.

Rannsóknin, sem greint er frá hér, er hluti stærri rannsóknar sem hefur þann tilgang að auka skilning á samhengi sjálfshlutgeringar, viðhorfi til tíðablæðinga, viðhorfi til þess að bæla blæðingar, líkamshjálfnar, líkamsvitundar og upphafs blæðinga. Markmið úrvinnslunnar er að þýða, staðfæra, þáttgreina og áreiðanleika-prófa mælitækin: Spurningalistinn um skoðun á og viðhorf til tíðablæðinga (The Beliefs about and Attitudes Toward Menstruation Questionnaire (BATM)) og Hlutgerði líkamsvitundarvarðinn (The Objectified Body Consciousness Scale (OBSC)). BATM er 40 atriði og OBSC 24 atriði. Spurningalistarnir voru þýddir á íslensku og íslenska þýðingin þýdd aftur yfir á ensku. Þýðingarnar tvær voru því næst samlesnar af höfundum og þýðendum þar til samþykkt náðist. Þeir voru lagðir fyrir þægindaúrtak hjúkrunarfræðinema ($n=224$) við Háskóla Íslands vorið 2013. Mælitækin voru þáttgreind með leitandi þáttgreiningu og stuðst við meginhlutagreiningu og hornskakkan snúning. Niðurstaða þáttgreiningar íslensku útgáfunnar af BATM sýndi fjóra þætti en þeir eru: Skapraun, Leynd, Forskrift og Máttur og reyndist niðurstaðan að nokkru leyti frábrugðin upprunalegu útgáfunni. Áreiðanleiki þátta var á bilinu 0,74 til 0,88 og skýrðu þeir 42,7% af heildardreifingu atriða. Fylgni milli þátta var viðunandi. Niðurstaða þáttgreiningar íslensku útgáfunnar af OBSC sýndi þrjá þætti: Skömm á líkamanum, Trú á stjórnum og Eftirlit, sem voru sambærilegir við upprunalegu útgáfuna. Áreiðanleiki þátta var á bilinu 0,71 til 0,72 og skýrðu þeir 36,9% af heildardreifingu atriða.

Fylgni milli þátta var viðunandi. Niðurstöður sýndu að viðhorf þátttakenda til blæðinga eru frekar hlutlaus. Þeim finnst þó frekar skapraun að blæðingum en telja ekki að þeim beri að leynd. Þeir hafa litla skömm á líkama sínum, telja sig geta stjórnað útliti sínu og fylgjast vel með því og hugsa meira um líkamann út frá útliti hans en líkamlegri liðan. Meginályktun rannsóknarinnar er að þáttabygging íslensku útgáfunnar af BATM og OBSC er nothæf og mælir annars vegar viðhorf til tíðablæðinga og hins vegar hlutgerða líkamsvitund íslenskra kvenna.

Lykilorð: Viðhorf, blæðingar, líkamsvitund, þáttgreining.

ABSTRACT

It is of importance that Icelandic midwives participate in international and transcultural dis-course about their subject and base their discourse on Icelandic studies.

The study presented here is a part of a larger study that aims to increase understanding of the relationship between self-objectification, attitudes towards menstruations, attitudes towards menstrual suppression, physical activities, body awareness and menarche. The purpose with the present analysis is to translate, contextualise, factor analyse and test the reliability of the instruments The Beliefs about and Attitudes Toward Menstruation Questionnaire (BATM) and The Objectified Body Consciousness Scale (OBSC). BATM has 40 items and OBSC 24 items. The questionnaires were translated and back translated and finally read by authors and translators until acceptance was reached. They were administered to a convenient sample of nursing students ($n=224$) at the University of Iceland in spring 2013. The instruments were factor analysed

by exploratory factor analysis using principal component analysis and oblim rotation. The findings of the Icelandic version of BATM showed four factors: Annoyance, Secrecy, Prescribe and Mighty and was somewhat different from the original version. The reliability (Cronbach's- α) of factors was between 0,74 to 0,88 and explained 42,7 of item variance. The correlations between factors was acceptable. The findings of the Icelandic version of OBSC revealed three factors: Body shame, Control beliefs and Surveillance. The reliability of factors was between 0,71 to 0,72 and explained 36,9% of item variance. The correlations between factors was acceptable. Findings were that participants attitudes towards menstruation are rather neutral. However they find them rather annoying and that they should not be kept secret. They have little body-shame, believe they can control how they look, survey their appearances closely and think more about the body based on its look than physical wellbeing. The main conclusion of the study is that the Icelandic versions of BATM and OBSC are acceptable and measure attitudes towards menstruation and objectified body consciousness in Icelandic women.

Keywords: Attitudes, menstruation, body consciousness, factor analysis.

INNGANGUR

Íslensk orðabók skilgreinir menningu svo: „Þroski mannlegra eiginleika mannsins, þjálfun mannsins, þjálfun hugans, verkleg kunnátta, andlegt líf, sameiginlegur arfur (venjulega skapaður af mörgum kynslóðum) (snara.is, e.d.). Í mannfræði ganga klassískar hugmyndir mannfræðinga um menningu út á að hún sé afl sem mótar einstaklinginn, hugsun hans og hegðun, og þannig megi líta á að sá fjölbreytileiki í lífnaðarháttum sem mannkyn hefur búið sér sé menningarlegur (Vísindavefurinn, e.d.). Viðhorf til tíðablæðinga hafa mikið verið rannsökuð hjá konum og körlum og meðal mismunandi hópa á undanföllum árum og áratugum í ólíkum menningarsamfélögum. Reynt er að skilja hvernig þau mótast og hvernig þeim er viðhaldið í mismunandi menningarheimum og hvernig viðhorf hafa áhrif á reynslu kvenna af tíðahringnum, en fjöldi rannsókna sýnir að viðhorf til tíðablæðinga virðast að einhverju leyti móta og stýra hegðun kvenna (Brantelid, Nilvér og Alehagen, 2014; Johnston-Robledo og Chrisler, 2013; McPherson og Korfine, 2004). Flestar rannsóknirnar hafa verið unnar í Bandaríkjunum en þær takmarkast ekki við það land því rannsóknir er einnig að finna frá Bretlandi, Norðurlöndum, Kína, Japan, Mexíkó, Ástralíu, Afríku og víðar (sjá Herdís Sveinsdóttir, 2012). Fram hefur komið að jákvæð viðhorf tengjast færri blæðingaeinkennum, meiri ánægju með líkamann, traustari líkams- og sjálfsmynd og betri líðan í kynlífssamböndum (Rempell og Baumgartner, 2003; Schooler, Ward, Merriwether og Caruthers, 2005) en neikvæð viðhorf tengjast því að fela einkenni um blæðingar, töku á lyfjum sem bæla blæðingar alveg og minni þátttöku í íþróttum (Szarewski, von Stenglin og Rybowski, 2012; Johnston-Robledo, Ball, Laut og Zekoll, 2003). Lífseigt er það viðhorf, sem er algerlega óstaðfest, að blæðingar hafi áhrif á vitsmunalega getu kvenna (sjá Stubbs, 2008). Hins vegar vegnar konum verr á prófum sem meta vitræna hæfni ef fyrir þær eru lagðar spurningar um blæðingasögu áður en þær taka prófið heldur en ef þær eru lagðar fyrir á eftir (Wister, Stubbs og Shipman, 2013). Jafnframt hefur komið fram tilhneiging til þess hjá konum að draga sig í hlé í samræðum ef þær telja að ádrir viti af því að þær séu á blæðingum (Kowalski og Chapple, 2000). Þetta bendir til að konur taki inn á sig og samsami sig almennum viðhorfum. Niðurstöður nýrrar kínverskrar rannsóknar eru að bæði ungar konur og karlar hafa neikvæð viðhorf til tíðablæðinga enda er það í takt við hefðbundin viðhorf í kínversku samfélagi, þó voru karlarnir frekar á því en konurnar að þær ættu að fela ástand sitt (Wong o.fl., 2013). Ekki fundust íslenskar rannsóknir á því hvað eldri íslenskum konum var ráðlagt og því ekki vitað hvort reynsla þeirra samsvari niðurstöðum rannsókna á því hvað eldri mexíkóskum konum var ráðlagt (Marván og Trujillo, 2009), en þeim var bent á að forðast erfiðisvinnu, að

lyfta þungu, forðast sund og að borða sterkan eða súran mat meðan á blæðingum stæði.

Að sögn gríska heimspekingsins Papadaki (2007) er kynferðisleg hlutgerving þekkt umfjöllunarefni kvennafræða og á samsvörun í kenningum heimspekingsins Immanuel Kant en í bók sinni *Lectures on Ethics* frá 1963 fjallar hann um kynferðislega hlutgervingu og hvernig kynferðisleg löngun beinist að líkama annarrar manneskju en ekki einstaklingnum sjálfum. Forsendur kenningarinnar um hlutgervingu (e. objectification theory) (Fredrickson og Roberts, 1997) eru að menningarheimur, sem hlutgerir konur sem kynlífsleikföng, móti félagsþroska stúlkna og kvenna þannig að á einhverju stigi fari þær að meðhöndla sjálfar sig sem hlut sem sé metinn eftir útlitinu. Þetta endurspeglar meðal annars í sjónrænni framsetningu á félagslegum samskiptum í fjölmiðlum, til dæmis í tónlistarmyndböndum þar sem áherslan er nánast alltaf á líkama kvenna en á andlit og hendur karlmanna. Í kenningunni eru færð rök fyrir því að stúlkur og konur samsami sig sjónarmiði þess sem hlutgerir þær og að þær verði ofuruppteknar af líkamlegu útliti sínu sem þær telja að stjórni því hvernig þeim farnast í lífinu. Þær verða meðvitaðar um líkama sinn sem hlut sem þær líta stöðugt gagnrýnum augum. Þetta ferli kallast sjálfshlutgerving (e. self objectification) og það hefur fjölmargar neikvæðar sálrænar afleiðingar sem geta birst sem skömm á líkamanum, trufluð líkamsmynd, átröskun, áhættuhegðun í kynlífi, kvíði, þunglyndi og sókn í fegrunaraðgerðir (Forbes, Jobe og Revak, 2006; Johnston-Robledo, Sheffield, Voigt og Wilcox-Constantine, 2007; Moradi og Huang, 2008; Schooler o.fl., 2005; Tiggemann og Boundy, 2008). Þá virðist sjálfshlutgerving leiða til þess að konur hafa neikvæðari viðhorf til tíðahringssins, séu stöðugt vakandi yfir eigin útliti, eigi það til að fyllast skömm á eigin líkama og forðist að samsama sig honum. Líkamsvitund þeirra, það er hvernig þær hugsa um líkamann og meðvitund þeirra um hann, litast af skoðunum annarra og er hlutgerður (Roberts, 2004; Erchull, 2013).

Fáar eða engar rannsóknir eru til á viðhorfi íslenskra kvenna til tíðablæðinga né á hlutgervingu líkamsvitundar þeirra, en eins og kynnt hefur verið hér sýna rannsóknir að slík viðhorf tengjast menningu. Það má því segja að um menningarbundna afstöðu sé að ræða sem hugsanlega hefur áhrif á velferð kvenna.

Skjólstaðingahópur ljósmæðra er að mestu konur á barneignaraldri en auk þess að sinna konum á meðgöngu og fæðingu þá sinna þær ungubarnaeftirliti, heilsuefningu í skólum og fleiri þáttum er lúta að heilbrigði kvenna. Sökum þess nána sambands sem þær hafa við konur er mikilvægt að ljósmæður þekki afstöðu íslenskra kvenna til tíðablæðinga og líkamans. Eitt af sérsviðum ljósmæðra er kynheilbrigði og forvarnir en umfjöllun hér að framan bendir til þess að líkamsvitund kvenna og viðhorf þeirra til tíðablæðinga hafi áhrif á kynheilbrigði þeirra. Í þessari grein er fjallað um þýðingu, forpröfun og próffræðilega eiginleika tveggja mælitækja sem ætlað er að mæla þessi hugtök. Annars vegar er það *Spurningalistinn um skoðun á og viðhorf til tíðablæðinga* (The Beliefs about and Attitudes Toward Menstruation Questionnaire (BATM)) (Marván, Ramírez-Esparza, Cortés-Iniestra og Chrisler, 2006) og hins vegar *Hlutgerði líkamsvitundarkvarðinn* (The Objectified Body Consciousness Scale (OBCS)) (McKinley og Hyde, 1996). Það er vandasamt að mæla óaðgengileg hugtök eins og viðhorf og vitund. Góð mælitæki þurfa að vera nákvæm, hafa forspárgildi og vera réttmæt og áreiðanleg, sýna stöðugleika og hreinlega mæla það sem þeim er ætlað að mæla (Field, 2013).

Hérlandis er mikilvægt að nota margreynd mælitæki sem sannað hafa réttmæti sitt í erlendum rannsóknum til að unnt sé setja íslenskar niðurstöður í alþjóðlegt samhengi. Hætt er við að íslensk mælitæki sem búið eru til út frá íslenskum aðstæðum séu lítið notuð í erlendum rannsóknum, ekki hvað síst þegar til eru áreiðanleg og réttmæt erlend mælitæki. Hins vegar þarf að vanda til verks við staðfæringu til að próffræðilegir eiginleikar þýdda mælitækisins haldi sér og að það mæli sömu eiginleika og upprunalega mælitækið. Rannsóknin, sem greint er frá hér, er hluti stærri rannsóknar sem hefur þann

tilgang að auka skilning á samhengi sjálfshlutgervingar, viðhorfi til blæðinga, heilsutengdra lífsgæða, viðhorfi til þess að bæla blæðingar, líkamspjálfunar, líkamsvitundar og upphafs blæðinga. Markmið úrvinnslunnar hér er að þýða, staðfæra, þáttgreina og áreiðanleikaprófa mælitækin BATM og OBSC.

AÐFERÐ

Úrtak og framkvæmd

Úrtak rannsóknarinnar var þægindaúrtak kvenhjúkrunarfræðinemenda við Hjúkrunarfræðideild Háskóla Íslands sem skráðir voru í eitthvert af þeim fjórum námskeiðum sem kennd voru í janúar 2013, alls 313 nemendur á aldrinum 19 til 48 ára. Farið var í kennslustundir og var spurningalisti lagður fyrir kvennemenndur sem mættu í tíma þá daga sem rannsóknin fór fram. Rannsóknin var kynnt nemendum, þeim afhent kynningarbréf og spurningalisti og þeir beðnir um að skila listanum fyrir lok skóladags. Farið var aftur í tíma í tveimur námskeiðanna sökum litillar mætingar nemenda í fyrria skiptið sem gagnasöfinn var gerð.

Mælitæki

BATM

BATM var samið af sálfræðingum með langa reynslu af rannsóknum á tíðahring kvenna (Márvan o.fl., 2006) í þeim tilgangi að skoða viðhorf til tíðablæðinga og trú kvenna á ýmsa þætti sem tengjast blæðingum. BATM er 40 atriða listi og eru svarmöguleikar mjög ósammála (=1), frekar ósammála (=2), hvorki sammála né ósammála (=3), frekar sammála (=4) og mjög sammála (=5). Listinn skiptist í fjóra þætti: I. Skapraun (e. annoyance) (11 atriði), II. Leynd (e. secrecy) (10 atriði), III. Fordæming og forskrift (e. proscriptions and prescriptions) (14 atriði) og IV. Ánægjulegar (e. pleasant) (5 atriði). Hærra gildi á mælitækinu í heild þýðir að þátttakendur séu mjög sammála því að blæðingar hafi áhrif á frammistöðu og daglegt líf en lægra gildi þýðir að þeir séu ósammála því.

Upphaflega voru 88 atriði í mælitækinu og voru þau annars vegar fengin úr heimildaleit sem laut að mýtum, staðalímyndum og viðhorfum til blæðinga og hins vegar úr viðtölum um blæðingar við 24 konur á mismunandi aldri og með mismikla menntun. Þá var réttmæti mælitækisins enn frekar skoðað með því að tölfsérfræðingar með reynslu af rannsóknum á tíðahringnum mátu nauðsyn hvers atriðis á listanum. Niðurstaða frekari prófana á þessum 88 atriða lista á mexíkóskum og bandarískum körlum og konum leiddi til 40 atriða listans með fjórum þáttalausnum (BATM). Tafla 1 sýnir atriðin og þættina fjóra. Áreiðanleiki þáttanna (Cronbachs- α) hefur mælst frá 0,74 til 0,88 fyrir þættina Fordæming og forskrift, Skapraun og Leynd og á bilinu 0,62 til 0,69 fyrir þáttinn Ánægjulegar (Márvan o.fl., 2006).

OBSC

OBSC var samið af sálfræðingum sem byggðu á fémínískum kenningum um félagslega byggingu (e. social construction) kvenlíkamans (McKinley og Hyde, 1996). Mælitækinu, sem er á ensku, er ætlað að mæla á hvern hátt meðvitundin hlutgerir líkamann út frá stöðugu eftirliti með honum, hvernig einstaklingurinn samsamar sig (e. internalize) menningarlegum staðalímyndum um líkamann og trú á að geta stjórnað líkamanum. OBSC er 24 atriða listi og merkja þátttakendur við á tölukvarða frá 1 til 7 þar sem 1 þýðir mjög ósammála og 7 mjög sammála. Upphaflega voru 69 atriði á listanum og voru þau fengin úr heimildum og úr fyrri rannsóknum höfunda. Niðurstaða frekari prófana á þessum 69 atriða lista, þar sem þátttakendur voru ungar og miðaldra konur, leiddi til 24 atriða listans sem reyndist innihalda þrjá þætti: I. Skömm á líkamanum (e. body shame) (8 atriði), II. Trú á stjórnun (e. control beliefs) (8 atriði) og III. Eftirlit (e. surveillance) (8 atriði) (McKinley og Hyde, 1996). Hátt gildi á Skömm á líkamanum veldur því að konunni líður eins og hún standi sig ekki ef hún uppfyllir ekki menningartengdar væntingar um líkama sinn, lágt gildi þýðir að henni finnist hún í góðu lagi þó hún uppfylli ekki slíkar væntingar. Hátt gildi á Trú á

stjórnun þýðir að konan trúir að hún hafi stjórn á þyngd sinni og útliti ef hún leggur hart að sér, lágt gildi felur í sér að konan telji sig ekki stjórna þyngd og útliti heldur sé þessum þáttum stjórnað af erfðum. Hátt gildi á Eftirlit þýðir að konan fylgist iðulega með útliti sínu og hugsar um líkama sinn út frá útliti hans, lágt gildi þýðir að hún fylgist sjaldan með útliti sínu og hugsar um líkamann út frá líkamlegri líðan. Tafla 2 sýnir þættina og atriðin í hverjum þætti. Mælitækið hefur verið notað í fjölda rannsókna og hefur áreiðanleiki (Cronbachs- α) Líkamsskammar mælst á bilinu 0,70 til 0,84, Eftirlits á bilinu 0,79 til 0,89 og Trúar á stjórnun á bilinu 0,68 til 0,72 (McKinley og Hyde, 1996; McKinley, 1998; McKinley, 1999).

Þýðing og staðfæring mælitækjanna tveggja

Leyfi fengust frá höfundum mælitækjanna til að nota þau hér á landi. Upphafleg útgáfa BATM var á spænsku en höfundar mælitækisins þýddu mælitækið á ensku með viðurkenndum aðferðum (Márvan o.fl., 2006) og er enska útgáfan notuð hér. Markmið þýðingarinnar var að hvert íslenskt atriði næði merkingu enskunnar en ekki endilega að þýða frá orði til orðs. Við þýðinguna var fylgt viðurkenndu þýðingafærlí (Jones, Lee, Phillips, Zhang og Jaceldo, 2001; Brynja Örlygsdóttir og Erla Kolbrún Svavarsdóttir, 2005). Mælitækin voru upphaflega þýdd og staðfærð af rannsakendum úr ensku yfir á íslensku. Enska og íslenska útgáfan voru samlesnar af íslenskufræðingi og íslenska útgáfan því næst þýdd aftur yfir á ensku af tvítýngdum klínískum sálfræðingi búsettum í Bandaríkjunum. Lokaeintak listanna var því næst lesið yfir og samþykkt af þessum aðilum. Spurningalistinn var forprófaður á átta konum á aldrinum 23 til 26 ára og komu fram smávægilegar athugasemdir varðandi orðalag sem tekið var tillit til. Þá gagnrýndi einn þátttakenda BATM og sagði staðhæfingar endurteknar. Ekki var tekið tillit til þessarar athugasemdar því það var metið svo að athugasemd frá einum aðila væri ekki nægileg til að breyta byggingu á íslensku útgáfu listans. Það tók konurnar átta á bilinu 11 til 19 mínútur að svara listanum.

Bakgrunnsspurningar

Listinn, sem lagður var fyrir þátttakendur, innihélt, auk BATM og OBSC, mælitækið SF-36v2 sem mælir heilsutengd lífsgæði og spurningar um blæðingasögu, hreyfingu og mataræði. Í töflu 3 eru lýsandi niðurstöður fyrir spurningar sem gefa mynd af þátttakendum. Valdar voru spurningar sem rannsóknir sýna að tengjast líkamsvitund og viðhorfi til blæðinga þó að hér séu ekki skoðuð slík tengsl.

Tölfræðileg úrvinnsla

Tölfræðiúrvinnsla fór fram með tölfræðiforritinu Statistical Package for the Social Sciences (SPSS), 21. útgáfu (SPSS Inc., Chicago, USA). Notuð var lýsandi tölfræði til að lýsa úrtakinu. Til að meta hugtakaréttmæti (e. construct validity) var gerð leitandi þáttagreining (e. exploratory factor analysis) og stuðst við meginhlutagreiningu og hornskakkan snúning (e. oblimin rotation). Svörum þátttakenda sem slepptu fleiri en tveimur atriðum í hverjum þætti var sleppt í greiningunni. Fylgni þátta og atriða var skoðuð og ef ástæða var til var beitt hornréttum (e. varimax) snúningi. Einungis þættir með eigingildi 1 eða meira voru dregnir út. Til að athuga mikilvægi þátta var skriðurit (e. scree plot) jafnframt skoðað auk Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) prófs og Bartlett's-prófs. KMO gefur til kynna hvort úrtakið sé hæfilegt (e. sampling adequacy) og bendir til áreiðanleika þátta. Bartlett's-próf metur fylgni milli fullyrðinga í þáttum. Við þáttabyggingar var ákveðið, með hliðsjón af fjölda þátttakenda, að atriði með þáttahleðslu lægri en 0,35 skyldu felld út (Field, 2013). Cronbachs- α var notað til að reikna út innra samræmi þátta. Fylgnipróf (Pearson) var notað til að skoða fylgni milli þátta.

Siðfræði

Fengið var leyfi frá Vísindasiðanefnd (nr. HI12110194/10.6.6), leyfi frá rektor Háskóla Íslands (tilvisun: HI12110194/10.6.6) til að leggja rannsókn fyrir nemendur skólans auk þess sem rannsóknin var tilkynnt til Persónuverndar (nr. S6003). Þátttakendur fengu

kynningarbréf með viðeigandi upplýsingum. Ef nemendur svöruðu spurningalistanum var það talið ígildi samþykkis.

NIÐURSTÖÐUR

Þátttakendur

Spurningalistinn var afhentur 239 nemendum og var svarhlutfall 93,7% (n=224). Meðalaldur þessara kvenna var 25 ár, 65,2% voru giftar eða í sambúð og áttu tæp 34% eitt barn eða fleiri. Tíðahringur

Tafla 1. Þáttgreining Í-BATM. Lýsing á atriðum þátta og þáttahleðslum í bandarísku og íslensku úrtaki.

Atriði	Þættir í bandarísku úrtaki				Þættir í íslensku úrtaki			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV
36. Það er pirrandi að hafa blæðingar mánaðarlega	0,70				0,80			
38. Blæðingar eru virkilega pirrandi	0,72				0,79			
18. Blæðingar eru pirrandi	0,69				0,78			
10. Konur óska þess að blæðingar vari einungis í fáar mínútur	0,45				0,74			
13. Konur óska þess að þær hefðu ekki blæðingar	0,69				0,74			
28. Það er óþægilegt fyrir konur að vera á blæðingum	0,63				0,66			
19. Ég held að á stundum finnst konum blæðingarnar óþolandi	0,52				0,62			
32. Blæðingar eru það sem konur þurfa að umbera	0,47				0,57			
7. Karlar njóta þess fram yfir konur að vera lausir við þá skapraun sem blæðingar eru	0,57				0,51			
24. Það eru til konur sem njóta þess að hafa blæðingar+				0,69	0,49	0,21		
15. Það eru til konur sem eru ánægðar í hvert sinn sem þær hafa blæðingar+				0,69	0,43			
31. Blæðingar eru mikið vandamál			0,52	0,41	0,29	0,30	0,36	
34. Það er erfitt að lifa við blæðingar	0,41			0,41	0,27	0,36	0,34	
3. Konur eru stoltar þegar blæðingar þeirra hefjast+				0,58	0,40			
5. Blæðingar eru óhreinar	0,41			0,38	0,32	0,32		
26. Það eru til konur sem eru meira aðlaðandi á meðan blæðingar vara+				0,46	0,31	-0,24		
16. Það er mikilvægt að enginn viti af því þegar kona hefur blæðingar	0,61				0,75			
27. Það er mikilvægt að halda blæðingum leyndum	0,68				0,72			
30. Konur ættu að forðast að tala um blæðingar í viðurvist karlmanna		0,65			0,72	0,22		
20. Það er vandræðalegt þegar karlmaður kemst að því að kona er með blæðingar		0,71			0,71			
8. Konur verða að leyndu öllu sem sýnir að þær séu með blæðingar		0,5			0,69			
11. Það er mikilvægt að kaupa dömbubindi án þess að nokkur sjái	0,41				0,56			
22. Konur roðna þegar þær horfa á dömbubindauglýsingu í viðurvist karlmanns	0,57				0,46		0,43	
14. Konum þykir óþægilegt að tala um eigin blæðingar	0,43				0,39	0,39		
6. Það er mikilvægt að ræða blæðingar á opinskáan hátt heima við+	0,54				0,35	-0,35		
12. Konur eiga að halda sig frá karlmönnum á meðan blæðingar standa yfir		0,44			0,35			
4. Konur verða að forðast sund á meðan þær eru með blæðingar		0,52		0,23	0,25			
39. Konur eiga að borða og drekka heitan mat/drykki þegar þær eru með blæðingar		0,71			0,76			
29. Konur verða að fara í heita sturtu þegar þær hafa blæðingar		0,61			0,70			
21. Konur eiga að drekka te þegar þær eru með blæðingar		0,67			0,69			
35. Konur eiga að forðast að borða og drekka kaldan mat/drykki þegar þær eru með blæðingar		0,54			0,63			
2. Konur verða að sleppa því að borða ákveðna fæðu á meðan á blæðingum stendur		0,64			0,52	0,21		
17. Konur verða að forðast reykingar á meðan á blæðingum stendur		0,45			0,24	0,50		
25. Konur eiga að forðast að bera þunga hluti á meðan blæðingar vara		0,61			0,24	0,46	0,43	
40. Það eru til konur sem eru sáttrar við eigin blæðingar+			0,52	0,25	0,29			
37. Blæðingar hafa áhrif á daglegar athafnir kvenna		0,42		0,22	0,31	0,66		
9. Blæðingar hafa áhrif á frammistöðu kvenna í vinnu		0,63		0,28		0,64		
33. Blæðingar hafa áhrif á getu kvenna til að vinna heimilisstörf		0,58			0,22	0,38	0,63	
23. Blæðingar hamla konum umtalsvert		0,44		0,37		0,60		
1. Það er mikilvægt að tala um blæðingar við karlmenn	0,61							0,47
Eigingildi				8,01	4,38	2,75	1,94	
Hlutfall breytileika				20,03	10,95	6,87	4,86	
Cronbachs-α				0,88	0,76	0,75	0,74	
Fylgni íslenskra þátta								
I				1,00				
II				0,25	1,00			
III				0,23	0,28	1,00		
IV				0,47	0,22	0,36	1,00	
*Extraction Method: Principal Component Analysis. Rotation Method: Oblimin with Kaiser Normalization.								
Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy 0,811								
Bartlett's Test of Sphericity; approx. Kikvaðrat 3291,197 (df (780); p≤0,000								
+ Tölugildi atriðis var snúið við.								

var að jafnaði 29 dagar og blæðingar náðu að meðaltali yfir 5,1 dag. Meirihluti (78,4%) fann fyrir verkjum í tengslum við blæðingar og um 20% notuðu oft verkjalyf vegna þeirra. Flestar (78,5%) borðuðu reglulega þrjár máltíðir á dag, um þriðjungur fékk aldrei eða sjaldan samviskubit yfir að borða of mikið og tæp 11% voru oft eða alltaf í megrun. Í töflu 3 er að finna frekari lýsingu á þátttakendum.

Hugtakaréttmæti og áreiðanleiki íslenska BATM-listans (Í-BATM)

Tafla 1 sýnir niðurstöður leitandi þáttgreiningar fyrir Í-BATM. Upphaflega var beitt hornskökkum snúningi en ekki reyndist fylgni milli þátta og var greiningin endurtekin með hornréttum snúningi. Tíu þættir voru með eigingildi hærra en einn en skriðupróf benti

Tafla 2. Þáttgreining Í-OBSCS. Lýsing á atriðum þátta og þáttahleðslum í bandarísku og íslensku úrtaki.

Atriði	Þættir í bandarísku úrtaki			Þættir í íslensku úrtaki		
	I	II	III	I	II	III
17. Þegar ég stunda ekki nógu mikla líkamsrækt efast ég um að ég sé nógu góð manneskja	0,80			0,63		
22. Þegar ég er ekki í þeirri stærð sem mér finnst ég eiga að vera í þá skammast ég mín	0,62			0,63		
11. Ég myndi skammast mín ef fólk vissi hversu þungt ég er í alvöru	0,50			0,62		
2. Þegar ég hef ekki stjórn á þyngd minni liður mér eins og það hljóti að vera eitthvað að mér	0,69			0,62		
13. Ég hef oft áhyggjur af því hvort fötin sem ég klæðist fari mér vel			0,58	0,48		0,28
5. Jafnvel þó að ég geti ekki stjórnað þyngd minni finnst mér allt í lagi með mig+	0,72			0,54		
16. Ég skammast mín þegar ég hef ekki lagt mig fram um að líta sem best út	0,60			0,54		
8. Mér liður eins og ég hljóti að vera vond manneskja þegar ég lít ekki eins vel út og ég get	0,85			0,42	-0,36	
15. Ég hef aldrei áhyggjur af því að það sé eitthvað að mér þegar ég stunda ekki jafn mikla líkamsrækt og ég ætti að gera+	0,71			0,39		
24. Formið, sem þú ert í, er að mestu háð genunum sem þú fæddist með+	0,68			0,71		
19. Ég held að þyngd manneskju ákvarðist aðallega af genunum sem eru meðfædd+	0,72			0,69		
21. Það skiptir ekki máli hversu mikið ég legg mig fram um að breyta þyngd minni, hún á hvort sem er alltaf eftir að vera svipuð+	0,53			0,68		
6. Stór hluti af því að vera í formi er að vera með þannig líkama til að byrja með+	0,52			0,57		
10. Ég held að manneskja geti nokkurn veginn litið út eins og hún vill ef hún er tilbúin til að vinna í því*	0,62			0,51		
12. Ég tel mig í rauninni ekki hafa mikla stjórn á því hvernig líkami minn lítur út+	0,72	-0,37	0,49	0,34		
23. Ég get verið í þeirri þyngd sem ég ætti að vera í ef ég legg mig nógu mikið fram	0,48			0,47		
4. Ég held að manneskja sitji uppi með það útlit sem hún fæðist með+	0,66			0,40		
7. Ég hugsa meira um hvernig mér liður líkamlega heldur en hvernig líkami minn lítur út+	0,82			0,65		
18. Ég hef sjaldan áhyggjur af því hvernig ég lít út í augum annarra+	0,71	0,30		0,60		
1. Ég hugsa sjaldan um það hvernig ég lít út+	0,59			0,59		
9. Ég ber útlit mitt sjaldan saman við útlit annarra+	0,73			0,54		
20. Mig varðar meira um hvað líkami minn getur gert en hvernig hann lítur út+	0,58			0,52		
14. Ég hugsa oft á dag um það hvernig ég lít út	0,47	0,49		0,49		
3. Mér finnst mikilvægara að fót min séu þægileg en að þau fari mér vel+	0,84			0,41		
Eigingildi		4,09	2,93	1,83		
Hlutfall breytileika		17,05	12,23	7,62		
Cronbachs-α fyrir þætti eins og þeir koma úr greiningu		0,73	0,71	0,69		
Cronbachs-α fyrir þætti þegar atriðið „Ég hef oft áhyggjur af því hvort fötin sem ég klæðist fari mér vel“ er flutt úr Líkamsskömm í Líkamseftirlit		0,72	0,71	0,71		
Fylgni íslenskra þátta						
I				1,00		
II				-0,13	1,00	
III				0,45	0,03	1,00
*Extraction Method: Principal Component Analysis. Rotation Method: Oblimin with Kaiser Normalization.						
Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy 0,753						
Bartlett's Test of Sphericity; approx. Kikvaðrat 1123,109 (df (276); p≤0,000						
+ Tölugildi atriðis var snúið við.						

til réttmætis þess að draga út fjóra þætti. Þá kom KMO-próf og Bartlett-próf vel út eins og sést í töflunni og það styður gæði gagna til þáttagreiningar. Þættirnir fjórir skýrðu 42,7% af heildardreifingu atriðanna. Með nokkrum undantekningum (atriði 31, 34, 5, 22, 14, 6 og 25) eru þáttahleðslur nokkuð afgerandi á einn þátt. Sá þáttur sem flest atriði hlaðast umtalsvert á en tilheyrir á endanum ekki er þáttur IV. Hleðslur atriða sem hlaðast á þann þátt eru hins vegar mjög ótvíræðar. Eins og sést í töflu 1 hlaðast atriðin ekki eins á þættina í Í-BATM eins og í BATM. Öll atriðin úr BATM-þættinum Skapraun og fjögur atriði af fimm úr BATM-þættinum Ánægjulegar hlóðust á þátt I í Í-BATM. Öll atriðin utan eitt í BATM-þættinum Leynd hlaðast á þátt II í Í-BATM. Atriðin 14 úr BATM-þættinum Fordæming og forskrift dreifast hins vegar nokkuð á þættina í Í-BATM, sjö atriði hlaðast á þátt III, fimm atriði á þátt IV, tvö atriði á þátt III og eitt atriði á þátt I. Ákveðið var að halda í þættina eins og þeir koma fram í okkar greiningu en Cronbachs- α (sjá gildi í töflu 2) styður þá ákvörðun. BATM-þátturinn Ánægjulegar dettur alveg út í okkar greiningu og nýr

Tafla 3. Lýsandi niðurstöður um þátttakendur (N=224).

	n (%)	M (sf)
Aldur (n=220)		25,0 (4,7)
Hjúskaparstaða		
Einhleyp	75 (33,5)	
Fraskilin	3 (1,3)	
Gift/i sambúð	146 (65,2)	
Börn		
Ekkert	147 (66,2)	
Eitt	38 (17,1)	
Fleiri en eitt	37 (16,7)	
Hæð í cm (n=219)		168,0 (5,4)
Þyngd í kg (n=216)		67,4 (11,9)
Lengd tíðahrings í dögum (n=190)		29,0 (5,5)
Lengd blæðinga í dögum (n=222)		5,1 (1,3)
Líkamsþyngdarstuðull (n=216)		24,0 (5,0)
Hugsa of mikið um mat að eigin mati		
Aldrei/sjaldan	71 (31,8)	
Stundum	95 (42,6)	
Oft/alltaf að hugsa um mat	57 (25,6)	
Hversu oft samviskubít yfir því að borða of mikið		
Aldrei/sjaldan	84 (37,7)	
Stundum	89 (39,9)	
Oft	50 (22,4)	
Hversu oft farið í megrun		
Aldrei	86 (38,9)	
Sjaldan/stundum	111 (50,2)	
Oft/alltaf í megrun	24 (10,8)	
Telur sig af eðlilegri þyngd (já)	122 (54,5)	
Tiðaverkir (já)	174 (78,4)	
Styrkur tíðaverkja (n=187) [#]		4,7 (2,4)
Áhrif tíðaverkja á líf##		2,3 (2,1)
Notkun verkjalyfja vegna tíðaverkja		
Aldrei/sjaldan	106 (48,0)	
Stundum	71 (32,1)	
Oft/mjög oft	44 (19,9)	
Missir úr vinnu/skóla vegna tíðaverkja		
Aldrei	158 (71,5)	
Sjaldan	44 (19,9)	
Stundum/oft/mjög oft	19 (8,6)	
Ástundun líkamspjálfunar		
Þrisvar í viku eða oftar	123 (54,9)	
Einu sinni til tvisvar í viku	56 (25,2)	
Sjaldnar en einu sinni í viku	43 (19,4)	

[#] Spurt um styrk tíðaverkja á töluvarða frá 0 til 10 þar sem 0 = enginn verkur og 10 = verst mögulegi verkur.
^{##} Spurt um áhrif tíðaverkja á líf á töluvarða 0 til 10 þar sem 0 = engin áhrif og 10 = áhrifin gætu ekki verið meiri.

þáttur (þáttur IV) bætist við. Af atriðunum 40 voru þáttahleðslur þriggja atriða lægri en 0,35. Ákveðið var að halda þeim atriðum með þar sem áreiðanleikaprófun þáttanna kom betur út með þeim, heldur en ef þeim var sleppt. Þáttabygging Í-BATM er því nokkuð frábrugðin BATM fyrir utan að BATM-þátturinn Leynd er svo til alveg sambærilegur þætti II í Í-BATM. Endanlegir þættir eru fjórir í Í-BATM: I. Skapraun (16 atriði), II. Leynd (11 atriði), III. Forskrift (8 atriði) og IV. Máttur (5 atriði). Fylgni þáttanna er að mestu veik fyrir utan að miðlungsfylgni er milli fyrsta og fjórða þáttar ($r=0,47$) og þriðja og fjórða þáttar ($r=0,36$) (sjá töflu 2).

Hugtakaréttmæti og áreiðanleiki íslenska OBSC (Í-OBSC) út frá leitandi þáttagreiningu

Tafla 3 sýnir niðurstöður leitandi þáttagreiningar fyrir Í-OBSC. Áður en greiningin var gerð var athugað hvort gögnin uppfylltu skilyrði fyrir þáttagreiningu. Þau reyndust gera það en KMO-próf og Bartlett-próf komu vel út eins og sést í töflu 3. Upphaflega var beitt hornskökkum snúningi en ekki reyndist fylgni milli þátta og var greiningin endurtekin með hornréttum snúningi. Sex þættir voru með eigingildi herra en einn, en skriðupróf benti til réttmætis þess að draga út þrjá þætti. Þættirnir þrír skýrðu 36,9% af heildardreifingu atriðanna. Þáttahleðslur voru ótvíræðar á einn þátt utan eitt atriði (atriði 14). Atriði 16: „Ég hef oft áhyggjur af því hvort fötin sem ég klæðist fari mér vel“ hlóðst á þátt I í Í-OBSC en í bandaríska OBSC í þáttinn Eftirlit. Ákveðið var að hafa atriðið í þætti III í Í-OBSC. Atriðið hlóðst líka á þann þátt í Í-OBSC auk þess að áreiðanleikaprófun þáttarins kom betur út þannig. Íslensku þættirnir fengu heitin I. Skömm á líkamanum, II. Trú á stjórnun og III. Eftirlit. Tengsl þáttanna eru veik fyrir utan tengsl þátta eitt og þrjú ($r=0,45$) (sjá töflu 3) þar sem um miðlungsfylgni er að ræða.

Samanburður á Í-BATM og Í-OBSC við BATM og OBSC

Í töflu 4 sjást meðalstig þátttakenda í undirþáttum Í-BATM og Í-OBSC og samanburður við úrtök bandarískra og mexíkóska kvenna þar sem upprunalegu mælitækin voru notuð. Þar sést, þegar tillit er tekið til þess að þættirnir eru ekki alveg eins, að viðhorf til tíðablæðinga virðast nokkuð svipuð hjá íslenskum hjúkrunarfræðinemum og bandarískum og mexíkóskum háskólastúdúnum. Undantekning er þó þátturinn Leynd þar sem þær íslensku fá færri stig að meðaltali en hinir hóparnir. Miðað við bandarískar háskólastúdíur hafa íslenskir hjúkrunarfræðinimar síður skömm á líkama sínum, telja sig betur geta stjórnað útliti sínu og fylgjast betur með útliti sínu og hugsa meira um líkamann út frá ámynd hans. Meðalstigafjöldi hjúkrunarfræðinemma á undirþáttum Í-OBSC líkist frekar miðaldra bandarískum konum (sjá töflu 4) en bandarískum háskólastúdúnum.

UMRÆÐUR

Mikilvægt er að íslenskar ljósmæður taki þátt í alþjóðlegum og þvermenningarlegum samræðum um viðfangsefni sín á sem breiðustum vettvangi og grundvalli þær á íslenskum rannsóknum. Í þessari grein var lýst ferli við að þýða, staðfæra, þáttgreina og áreiðanleikaprófa mælitæki sem ætlað er til rannsókna á raunveruleika íslenskra kvenna. Meginniðurstöður eru að þáttabygging Í-BATM

Tafla 4. Meðalstigafjöldi á undirkvörðum Í-BATM og Í-OBSC og á undirkvörðum BATM og OBSC í erlendum rannsóknum.

Þátttakendur (allt konur)	Undirþættir Í-BATM og BATM				Undirþættir Í-OBSC og OBSC		
	Skapraun m (sf)	Leynd m (sf)	Fyrirmæli m (sf)	Máttur m (sf)	Líkamsskömm m (sf)	Trú á stjórnun m (sf)	Líkamseftirlit m (sf)
Ísland – 223 hjúkrunarfræðinimar	3,3 (0,6)	1,7 (0,5)	2,0 (0,6)	2,3 (0,8)	2,9 (1,0)	4,4 (0,8)	5,5 (0,8)
	Fordæming og forskrift						
Bandaríkin – 67 háskólastúdentar ^a	3,7 (0,6)	2,10 (0,7)	1,9 (0,6)	2,7 (0,7)			
Mexíkó – 86 háskólastúdentar ^a	3,6 (0,7)	2,11 (0,7)	2,4 (0,7)	2,6 (1,8)			
Bandaríkin – háskólastúdentar ^b					3,3 (1,0)	3,9 (0,7)	4,2 (0,9)
Bandaríkin – miðaldra konur ^c					3,0 (1,0)	4,9 (1,0)	4,3 (1,0)

var talsvert ólík þáttabyggingu BATM en þáttabygging Í-OBSC var svo til sambærileg OBSC. Hvað varðar Í-BATM þá hefur einungis einn þáttur, Leynd, svo til sömu byggingu í úrtökum sem listarnir tveir byggjast á, en einn þáttur BATM (Ánægjulegar) dettur alveg út úr íslensku útgáfunni og annar þáttur (Máttur) er í Í-BATM en ekki BATM. Hvað veldur ólíkum þáttabyggingum er erfitt að segja til um. Þættirnir í Í-BATM byggjast á úrtaki hjúkrunarfræðinema og er kannski um frekar einsleitna hóp að ræða. Sama má segja um útgáfu BATM sem byggist á frekar litlum úrtökum bandarískra og mexíkóskra háskólastúdenta. Þáttahleðslur atriða á þætti eru ekki alveg ótvíræðar í Í-BATM en sjö atriði hlaðast umtalsvert á aðra þætti. Þetta bendir til þess að viðhorf til tíðablæðinga sé flókið hugtak sem ekki sé einfalt að mæla á afdráttarlausan hátt. Innra samræmi þátta í Í-BATM var hins vegar gott en Cronbachs- α var í öllum tilvikum yfir 0,7 sem er vel viðunandi þegar til skoðunar eru sálfræðileg hugtök líkt og viðhorf eru (Field, 2013, bls.709). Fylgni milli þátta var jafnframt þokkaleg. Í heild þýðir það að þættirnir mæla afstöðu til mismunandi hugmynda um blæðingar og gefa mynd af viðhorfum íslenskra kvenna til blæðinga. Í ljósi þessa var ákveðið að nota þáttabygginguna sem kom fram í okkar greiningu í Í-BATM. Hins vegar eru þættirnir ekki að öllu leyti sambærilegir við BATM og ber því að fara varlega í að bera saman niðurstöður rannsókna sem nota þessar tvær útgáfur af mælitækinu.

Þáttabygging Í-OBSC er að mestu sambærileg við OBSC og þáttahleðslur bærilegar. Einungis eitt atriði hlóðst í annan þátt í íslensku útgáfunni en í þeirri bandarísku og er það fyllilega viðunandi en smávægilegur munur getur verið á því hvernig atriði hlaðast í mismunandi úrtökum innan sama menningarsvæðis (Field, 2013). Fylgni milli þáttanna er viðunandi. Þetta þýðir að þættirnir mæla mismunandi hugmyndir og til samans gefa þeir mynd af hlutgerðri líkamsvitund íslenskra kvenna og unnt er að bera niðurstöður saman við niðurstöður rannsókna sem nota bandarísku útgáfuna.

Viðhorf þátttakenda til blæðinga voru frekar hlutlaus. Konum finnst þó frekar skapraun að þeim en telja ekki að þeim beri að leyna. Í samanburði við mexíkósk og bandarísk úrtök háskólastúdína (Marván o.fl., 2006) finnst íslenskum hjúkrunarstúdínum síður skapraun af blæðingum og þær leyna þeim síður. Eins og hefur komið fram féll þátturinn Ánægjulegar úr BATM svo til alveg inn í þáttinn Skapraun í Í-BATM og getur það skýrt mun á niðurstöðum varðandi þann þátt. Að því sögðu þá eru viðhorf þátttakenda í íslensku rannsókninni jákvæðari en þátttakenda ýmissa annarra rannsókna á viðhorfi kvenna til blæðinga (Marván og Trujillo, 2009; Kim, 2005; Charlesworth, 2001; Lu, 2001).

Fram kemur ákveðin þversögn í niðurstöðum varðandi hlutgerða líkamsvitund en þátttakendur hallast frekar að því að það sé í góðu lagi þó líkaminn falli ekki alveg að menningarlegum kröfum um hvernig hann eigi að líta út, telja sig geta stjórnað útliti sínu og fylgjast vel með því og hugsa meira um líkamann út frá ásýnd hans en líkamlegri líðan. Þeir reyndust jafnframt talsvert frábrugðnir bandarísku háskólastúdínum þegar horft var til hlutgerðar líkamsmyndar. Þversögnin felst í því að segja að það sé allt í lagi að vera öðruvísi en jafnframt vera frekar upptekin af útliti líkamans og telja sig hafa fulla stjórn á því.

Takmarkanir

Aukinn breidd í aldri, menntun, starfi og búsetu í úrtakinu hefði aukið á fjölbreytileika þess en einsleitni úrtaks er ókostur þegar þáttabygging hugtaka er til skoðunar. Áhugavert verður að skoða hvort munur verður á þáttabyggingu mælitækjanna tveggja í fjölbreyttara úrtaki. Þá má kannski finna að því að ekki var beitt staðfestandi þáttagreiningu (e. confirmatory factor analysis) í greiningu okkar. Ástæðan er að markmiðið var að skoða þáttabyggingu í íslensku úrtaki en ekki endilega staðfesta að mælitækið væri eins og bandarísku útgáfunar. Víkið var frá því skilyrði að við þáttabyggingar skyldu öll atriði hafa þáttahleðslu yfir 0,35 eins og ráðlagt er. Innra samræmi þáttanna var hins vegar meira þegar atriðin voru höfð með og teljum við það fullnægjandi rök fyrir því að halda atriðunum inni.

Ályktun

Niðurstöður rannsóknarinnar benda til þess að þáttabygging Í-BATM og Í-OBSC sé nothæf og mæli annars vegar viðhorf til tíðablæðinga og hins vegar hlutgerða líkamsvitund íslenskra kvenna. Endanleg staðhæfing á hæfi þáttanna fæst fyrst með rannsókn á fjölbreyttara úrtaki.

ÞAKKARÖÐ

Höfundar vilja þakka þátttakendum rannsóknarinnar fyrir þátttökuna og starfsfólki á skrifstofu Hjúkrunarfræðideildar fyrir veitta aðstoð.

HEIMILDASKRÁ

- Brantelid, I. E., Nilvér, H. og Alehagen, S. (2014). Menstruation during a lifespan: A qualitative study of women's experiences. *Health Care for Women International*, 35(6), 600–616.
- Brynja Örlýgssdóttir og Erla Kolbrún Svavarsdóttir (2005). Alþjóðlegar og þvermenningarlegar rannsóknir: Aðferðir við þýðingu á mælitækjum. *Timarit hjúkrunarfræðinga*, 3(81), 8–14.
- Charlesworth, D. (2001). Paradoxical constructions of self: Educating young women about menstruation. *Women and Language*, 24(2), 13–20.
- Erchull, M. J. (2013). Distancing through objectification? Depictions of women's bodies in menstrual product advertisements. *Sex Roles*, 68, 32–40.
- Field, A. (2013). *Discovering statistics using IBM SPSS statistics*. London: Sage.
- Forbes, G. B., Jobe, R. L. og Revak, J. A. (2006). Relationships between dissatisfaction with specific body characteristics and the sociocultural attitudes toward appearance questionnaire-3 and objectified body consciousness scale. *Body Image*, 3(3), 295–300.
- Fredrickson, B. L. og Roberts, T. A. (1997). Objectification theory: Toward understanding women's lived experiences and mental health risks. *Psychology of Women Quarterly*, 21(2), 173–206.
- Herdís Sveinsdóttir (2012). Varð ég kona í dag? Í Helga Gottfreðsdóttir (ritstjórnar) og Herdís Sveinsdóttir, *Við góða heilsu? Konur og heilbrigði í nútímasamfélagi* (bls. 19–29). Reykjavík: Háskólaútgáfan.
- Johnston-Robledo, I., Ball, M., Lauta, K. og Zekoll, A. (2003). To bleed or not to bleed: Young women's attitudes toward menstrual suppression. *Women & Health*, 38, 59–75.
- Johnston-Robledo, I., Sheffield, K., Voigt, J. og Wilcox-Constantine, J. (2007). Reproductive shame: Self-objectification and young women's attitudes toward their reproductive functioning. *Women & Health*, 46(1), 25–39.
- Johnston-Robledo, I. og Chrisler, J. C. (2013). The menstrual mark: Menstruation as social stigma. *Sex Roles*, 68(1–2), 9–18.
- Jones, P. S., Lee, J. W., Phillips, L. R., Zhang, X. E. og Jaceldo, K. B. (2001). An adaptation of Brislin's translation model for cross-cultural research. *Nursing Research*, 50(5), 300–304.

- Kim, H. J. (2005). Study on an attitude toward menstruation, premenstrual symptoms, and coping of nursing students. *Korean Journal of Women Health Nursing*, 11(4), 288–295.
- Kowalski, R. M. og Chapple, T. (2000). The social stigma of menstruation: Fact or fiction? *Psychology of Women Quarterly*, 24(1), 74–80.
- Lu, Z. J. (2001). The relationship between menstrual attitudes and menstrual symptoms among Taiwanese women. *Journal of Advanced Nursing*, 33(5), 621–628.
- Marván, M. L., Ramírez-Esparza, D., Cortés-Iniestra, S. og Chrisler, J. C. (2006). Development of a new scale to measure beliefs about and attitudes toward menstruation (BATM): Data from Mexico and the United States. *Health Care for Women International*, 27(5), 453–473.
- Marván, M. L. og Trujillo, P. (2009). Menstrual socialization, beliefs, and attitudes concerning menstruation in rural and urban Mexican women. *Health Care for Women International*, 31(1), 53–67.
- McKinley, N. M. og Hyde, J. S. (1996). The objectified body consciousness scale development and validation. *Psychology of Women Quarterly*, 20(2), 181–215.
- McKinley, N. M. (1998). Gender differences in undergraduates' body esteem: The mediating effect of objectified body consciousness and actual/ideal weight discrepancy. *Sex Roles*, 39(1–2), 113–123.
- McKinley, N. M. (1999). Women and objectified body consciousness: Mothers' and daughters' body experience in cultural, developmental, and familial context. *Developmental Psychology*, 35, 760–769.
- McPherson, M. E. og Korfine, L. (2004). Menstruation across time: Menarche, menstrual attitudes, experiences, and behaviors. *Womens Health Issues*, 14(6), 193–200.
- Moradi, B. og Huang, Y. P. (2008). Objectification theory and psychology of women: A decade of advances and future directions. *Psychology of Women Quarterly*, 32(4), 377–398.
- Papadaki, E. L. (2007). Sexual objectification: From Kant to contemporary feminism. *Contemporary Political Theory*, 6(3), 330–348.
- Rempell, J. K. og Baumgartner, B. (2003). The relationship between attitudes towards menstruation and sexual attitudes, desires, and behavior in women. *Archives of Sexual Behavior*, 32(2), 155–163.
- Roberts, T. A. (2004). Female trouble: The menstrual self-evaluation scale and women's self-objectification. *Psychology of Women Quarterly*, 28(1), 22–26.
- Schooler, D., Ward, L. M., Merriwether, A. og Caruthers, A. S. (2005). Cycles of shame: Menstrual shame, body shame, and sexual decision-making. *Journal of Sex Research*, 42(4), 324–334.
- snara.is (e.d.). Íslensk orðabók. Sótt 21. október 2014 á <http://snara.is/8/s8.aspx?action=search&sw=menning>.
- Stubbs, M. L. (2008). Cultural perceptions and practices around menarche and adolescent menstruation in the United States. *Annals of the New York Academy of Sciences*, 1135(1), 58–66.
- Szarewski, A., von Stenglin, A. og Rybowski, S. (2012). Women's attitudes towards monthly bleeding: Results of a global population-based survey. *The European Journal of Contraception and Reproductive Health Care*, 17(4), 270–283.
- Tiggemann, M. og Boundy, M. (2008). Effect of environment and appearance compliment on college women's self-objectification, mood, body shame, and cognitive performance. *Psychology of Women Quarterly*, 32, 399–405.
- Vísindavefurinn (e.d.). Hvað er menning? Sótt 21. október 2014 á <http://www.visindavefur.is/svar.php?id=3156>.
- Wister, J. A., Stubbs, M. L. og Shipman, C. (2013). Mentioning menstruation: A stereotype threat that diminishes cognition? *Sex Roles*, 68(1–2), 19–31.
- Wong, W. C., Li, M. K., Chan, W. Y. V., Choi, Y. Y., Fong, C. H. S., Lam, K. W. K., Yeung, T. Y. (2013). A cross-sectional study of the beliefs and attitudes towards menstruation of Chinese undergraduate males and females in Hong Kong. *Journal of Clinical Nursing*, 22(23–24), 3320–3327.

Verndar og nærir dýrmæta húð

 GAMLA APÓTEKIÐ / BARNIÐ

Barnalínan frá Gamla apótekinu inniheldur engin viðbætt ilm- og litarefni. Vörurnar í Barnalínunni eru íslenskar vörur þróaðar í samstarfi við lækna og lyfjafræðinga.

Fylgstu með okkur á Facebook / www.gamlaapotekid.is

Fást í öllum helstu apótekum um land allt

VELJUM ÍSLENSKT